SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2417

av Eric Westroth (SD)

Ändring i vattentjänstlagen för att säkerställa hållbart underhåll och nyinvesteringar i vatten- och avloppssystem

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra vattentjänstlagen (2006:412) så att kommuner tillåts justera taxorna för vatten och avlopp (va) i syfte att säkerställa tillräckliga medel för både nödvändigt underhåll och framtida nyinvesteringar i va-anläggningarna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Enligt nuvarande lagstiftning, specifikt vattentjänstlagens 34 §, är kommunerna begränsade i hur mycket de kan ta ut i avgifter för vatten och avlopp. Denna avgift får inte överstiga de kostnader som är nödvändiga för att driva VA-anläggningen. På grund av denna begränsning har många kommuner inte kunnat ta ut tillräckligt höga avgifter för att täcka kostnaderna för nödvändigt underhåll och framtida investeringar. Detta har resulterat i en stor underhållsskuld hos så gott som samtliga av Sveriges VA-nät, vilket riskerar att leda till allvarliga konsekvenser för både miljö och folkhälsa.

Samtidigt har länsstyrelser och kommuner skärpt kraven på enskilda avloppsanläggningar, vilket har lett till att många fastighetsägare tvingats investera stora summor, utan subventioner och till marknadspriser, för att gräva om sina avloppssystem. Detta skapar en orättvisa mellan hushåll med enskilda avlopp och de som är anslutna till kommunalt VA, där det senare får sina underhållskostnader och investeringar indirekt subventionerade genom alltför låga kommunala taxor. Genom att låta kommunala VA-taxor bättre spegla de faktiska kostnaderna för underhåll och nyinvesteringar kan denna orättvisa rättas till.

För att säkerställa rättvisa och hållbarhet i underhållet av Sveriges VA-nät, och för att möjliggöra nödvändiga investeringar i framtida infrastruktur, är det nödvändigt att justera vattentjänstlagen så att kommuner kan ta ut avgifter som täcker de faktiska kostnaderna för både löpande underhåll och framtida nyinvesteringar. Utan möjlighet för kommunerna att ta ut tillräckliga avgifter, riskerar underhållet av VA-näten att eftersättas, vilket kan leda till allvarliga brister i vattenkvalitet och avloppshantering. Genom att justera vattentjänstlagen säkerställs att kommunerna har de ekonomiska resurser som krävs för att underhålla och förbättra infrastrukturen.

Sveriges VA-nät står inför betydande utmaningar på grund av åldrande infrastruktur och ökade krav på hållbarhet. För att säkerställa att framtida generationer har tillgång till rent vatten och effektiv avloppshantering, måste vi redan nu göra de investeringar som krävs. Justerade VA-taxor är ett nödvändigt steg i denna riktning.

Riksrevisionens granskningsrapport ”Tillgången till kommunalt vatten och avlopp – statens insatser för allmänna vattentjänster” (RiR 2025:2), kritiserar även regeringen för att inte agerat på kända risker och brister, vilket dock inte förtar kommunernas ansvar och de kommunala VA-kollektivens underfinansiering.

Genom att säkerställa tillräckligt underhåll av VA-näten kan vi minimera risken för läckage och andra miljöproblem som kan uppstå till följd av bristande underhåll. Detta bidrar till att skydda våra vattendrag och den omgivande miljön. Vid kraftig nederbörd, tvingas många reningsverk släppa ut orenat avloppsvatten genom så kallad bräddning, vilket sannolikt ej hade varit ett accepterat förfarande för en fastighet med ett enskilt avlopp, där avloppet skall vara dimensionerat och konstruerat för avvikande normaliteter.

Därför bör regeringen snarast ges i uppdrag att utreda en ändring av vattentjänstlagen som möjliggör för kommunerna att justera VA-taxor för att täcka de faktiska

kostnaderna för underhåll, reparationer och nyinvesteringar. Utredningen bör även beakta hur denna förändring kan genomföras på ett sätt som är rättvist för alla hushåll, inklusive de med enskilda avlopp.

Eric Westroth (SD)